

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
Beucler, Andre

IVAN CEL GROAZNIC/ Andre Beucler ; trad.:
St. Dimulescu – București: Paul Editions, 2022

I. St. Dimulescu (trad.)

ISBN: 978-606-9703-74-8

Andre Beucler

IVAN CEL GROAZNIC

Traducere de St. Dimulescu

Redactare: *Enache Mihaela*

Nicoleta Monoran

Tehnoredactare: *Paul Editions*

Coperta: *Lucian Enache*

Paul Editions

Casa Presei Libere 1, corp C1, Sector 1, București

www.pauleditions.ro

e-mail: pauleditions@gmail.com, office@pauleditions.ro,

vanzari@pauleditions.ro, nicoleta.petcu@pauleditions.ro,

mihaela.enache@pauleditions.ro

tel: 0730.660.427; 0731.884.583

Tipar: ARTPRINT

E-mail: office@artprint.ro

Paul Editions

CAPITOLUL I

O legendă populară culeasă din cronica lui Rostov, spune că nașterea lui Ivan cel Groaznic a fost salutată de un trăsnet și se povestește că la 25 august 1530, când primul Țar a scos cel dintâi țipăt, soldații Moscovei, care se războiau la răsărit, ar fi fost informați de acest eveniment prin semne cerești. Dar acum patru sute de ani, sănătatea morală a Europei se găsea la o grea încercare și imaginația mulțimii nu cerea decât să interpreteze limbajul elementelor. Vrăjitorii de la curtea Moscovei, cărora probabil că puțin le păsa de frământarea furioasă pe care cuvântul lui Luther o iscase în lumea civilizată, tălmăciră minunea în folosul nou-născutului. Cu câțva timp mai înainte, un oarecare Domițian prezisese mamei, prințesa Elena Vassilievna Glinski, a doua soție a marelui prinț Vassili Ivanovici, că avea să dea lumii un *Titus de mare geniu* și chiar de la începutul veacului, călugărul Terapont anunțase că Vassili nu avea să pună niciodată mâna pe Kazan, această izbândă fiind rezervată, din mila cerească, fiului său Ivan al IV-lea.

Nașterea moștenitorului așteptat, fu primită ca o binecuvântare pentru întreaga Rusie și puse capăt dorințelor marelui prinț al Moscovei. Vassili al III-lea ordonă să se răspândească numaidecât aur prin biserici și porunci să se deschidă închisorile țaratului. De cinci ani, acest prinț care era totuși cumpătat și prevăzător, nu își mai ascundea dezamăgirea; în 1525, se despărțise de prima lui soție, Salomeea Iurievna Saburov, pentru crima de sterilitate, dar prințesa Elena, de care era foarte îndrăgostit, nu părea să fie mai fericită. Pelerinajele pe care le făcea la locurile sfinte în tovărășia soțului ei rămăneau zadarnice, sfatul boierilor șoptea, poporul pierduse orice nădejde. În sfârșit, rugăciunile călugărului Pafnutie Borovski

fură ascultate de Dumnezeu. Prințesa aduse pe lume un băiat. În curând circulă zvonul, în anturajul monarhului, că tânărul Ivan „se născuse din doi tați“ iar întimitatea Elenei cu prințul Telepniev Obolenski putea într-adevăr să deștepte bănuielile, dar Vassili nu avea bănuieli și mândria lui de prinț domnitor, amestecată cu iubirea părintească, numai avea margini.

Ivan al IV-lea fu botezat cu mare pompă de către arhimandritul Iosafat, la mănăstirea Sfintei Treimi. Un an mai târziu, la 29 august 1531, în ziua de Sf. Ioan, o biserică fu clădită cu solemnitate, într-o singură zi, după obiceiul rusesc, în vechiul Vagankov, la Moscova, în prezența strălucitului vlăstar. Vassili, care trăia într-o bucurie nespusă și continua să-și mărturisească într-un fel măreț recunoștința către Dumnezeu, dădu el însuși semnalul construirii.

De îndată ce nașterea lui Ivan Vassilievici fu cunoscută, poporul se înfățișă grămadă la palat, pentru a-l felicita pe marele prinț și să se plece deasupra feței acestei ființe excepționale, pe care o găsea încântătoare, divină, bine făcută. Fiecare tălmăcea în felul lui minunile care însoțiseră sau precedaseră acest eveniment fericit. Din toate colțurile Rusiei, boieri, demnitari, soldați, călugări și negustori alergau la Moscova, nerăbdători de a binecuvânta în leagăn copilul care ajungea puțin câte puțin eroul a sute de povești minunate. De aceste povestiri simbolice, în care toate pornirile și diferitele preocupări ale țării se lăsau cu naivitate ghicite, Ivan cel Groaznic luă cunoștință mai târziu, din Analele oficiale și putu să-și dea seama de efectul pe care venirea sa pe lume îl produsese asupra supușilor săi.

Fără a avea geniul lui Ivan al III-lea – care fusese un fel de bunic de neuitat, nici puterea lui Ivan al IV-lea –, Vassili a lăsat amintirea unui excelent administrator și unui bărbat prevăzător cu toate că era foarte autoritar cu cei din jur și crud atunci când trebuia. Din porunca sa i se tăie limba secretarului Fiodor Jarenoi, învinuit că l-ar fi calomniat. În schimb, se știe că a fost totdeauna un soț de o mare blândețe și un părinte

simțitor; el se îngrijea de sănătatea soției și copiilor săi într-un fel aproape covârșitor, la cea mai mică despărțire – și se găsesc în arhivele rusești cinci scrisori de-ale sale, cu adevărat pline de gingășie și de dragoste. Urmând pilda tatălui său Ivan al III-lea, care se apropiase de o lume necunoscută sau disprețuită de imperiul slav și care fusese primit în familia prinților Europei în urma căsătoriei sale cu Sofia Paleologa, nepoata împăratului din Bizanț, Vassili făcu să intre obiceiurile și cultura apuseană la curtea din Moscova luând în căsătorie pe Elena Glinski, prințesa lituaniană crescută după moda germană, cu principii care formau înaltul ton al acelei epoci. Cu manierele ei rafinate și cu distincția care adăuga și mai mult la frumusețea sa, Elena era cu mult mai presus decât tinerele persoane din societatea rusă pe care un fel de concurs organizat în țarat le aducea la Kremlin, de fiecare dată când era vorba ca marele prinț să-și aleagă o soție. Pentru a-i fi pe plac, Vassili întrebuiță cochetăria și puse să i se taie barba, ceea ce îi dădu un aer de tinerețe până la moarte. Dar el ținea să pară astfel, alături de o femeie care trebuia să fie una din podoabele curții sale ospitaliere și strălucite. Bărbat de statură înaltă, binevoitor în raporturile sale, plăcut și fin în societate, deși se născuse într-un secol încă barbar, Vassili avea gustul măreției regale și îi plăcea să primească oaspeți. Fără să fie înfumurat de titlul său, se poate citi în Actele relațiilor ruse cu Prusia că se făcea numit: Vassili, prin mila lui Dumnezeu, Mare monarh, Țar suveran al tuturor Rusiilor ; Mare prinț de Vladimir, de Moscova, de Novgorod, de Pskof, de Smolensk, de Tver, de Yugoria, de Permia, de Biatka, de Vulgaria, etc. ; monarh și mare prinț de Novgorod-Severski, de Cernigof, Rezan, Volok, Rjef, Belsk, Rostof, Yaroslav, Belozersk, Udoria, Obdoria, Condia, etc.

Această laudăroșie nu era totuși destinată decât străinilor și câteodată vizitatorilor cu vază, copleșiți cu daruri prin alte părți și tratați cu măreție. Îa Rusia, Vassili al III-lea se mulțumea să fie mare prinț și mare stăpân al casei. Reprezentanții suveranilor

apuseni la Moscova, Herberstein ale cărui *Comentarii* au fost considerate multă vreme ca singura lucrare serioasă ce se avea despre Rusia și Francisc da Collo, ambasadorul lui Maximilian, au lăsat niște informații foarte gustate asupra curții lui Vassili, felului său de viață, vânătorilor și nesfârșitelor ospete pe care le organiza la Kremlin în cinstea seniorilor împodobiți cu panglici și boierilor „brăniți” prin contract. Înconjurat de frații săi și de mitropolit, marele prinț, lege vie și părinte absolut al mării familii ruse, își ospăta invitații cu lebede fripte, cu prăjituri și cu vinuri din Grecia. Supele nu se serveau decât la sfârșitul meselor când oaspeții împodobiți cu aur și cu perle începeau să se încălzească sau să ațipească, afară de oaspeții englezi sau italieni, mai cumpătați la băutură și la mâncare și care n-au fost niciodată prea mișcați de manierele necumpătate și de podoabele asiatice ale Rusiei din veacul al XVI-lea.

Pe toate tărâmurile unde se poate exercita activitatea unui prinț atotputernic, Vassili al III-lea a fost mai ales urmașul tatălui său și, ca și el, se împotrivi cu tărie, cu toate invitațiile pontificale, la ideea unui mare imperiu prevăzut cu investitura romană. El se mulțumi să-și exprime în mod public respectul pentru papă și îi trimise un însărcinat de afaceri dibaci, anume Dmitri Gherasimov.

Dacă nu are în istorie celebritatea lui Ivan al III-lea, Vassili va fi adus cel puțin la opera națională întreprinsă de tatăl său, calitățile pe care le poate avea un om plin de puterea și colaborarea prețioasă, câteodată vicleană, a unui iscusit în materie militară. Celor șazeci și șase de orașe și provincii pe care le primise la urcarea sa pe tron, le adăugă Pskof, Riazan și un oarecare număr de posesiuni lituaniene prin anexări succesive; la sud pentru a rezista Tătarilor din Crimeea, el a pus să se fortifice cursul mijlociu al râului Oka, ce se găsea la granița Statelor Moscovite și ajunse, la răsărit, să potolească pe kazanezi pentru trei ani.

În ceea ce privește administrarea în interiorul provinciilor

și înfrumusețarea capitalei, Vassili nu se gândi o clipă să se depărteze de intențiile aceluia care fusese până acum considerat de către toți ca dăunătorul pământului rusesc și respectă întocmai metodele părintești. Ivan al III-lea, care găsisse un oraș de lemn la începutul domniei lui, introduse în Moscova întrebuițarea pietrei și a cărămizii tencuite cu var, puse să se construiască clădiri luminoase și cimentate, mănăstiri destinate să țină multă vreme, iar în jurul cetății Kremlin, construi acel oraș alb pe care locuitorii îl numiră Bielokammenaia¹ pentru deosebirea ce era între el și casele negre din mahalalele de muncitori. Dar, pe vremea aceea, zidarii ruși erau încă neîndemânatici.

La sfârșitul veacului al XV-lea și probabil sfătuit de Sofia Paleologa, ministrul Tolbusin plecă la Veneția de unde îl aduse pe Fioraventi de Bolonia. Meșterul italian se însărcină să clădească în cinci ani, după modelul Adormirii Maicii Domnului din Vladimir, tipul clasic al bisericii ruse, o catedrală care a fost admirată multă vreme de Moscoviți. Din ziua aceea, nu mai visă decât să-și împodobească orașul; el se adresă pe rând prinților popoarelor vecine, regelui Ungariei, Republicii Veneția și încercă să atragă prin toate mijloacele, arhitecți, turnători și giuvaergii la curtea Rusiei. Italia i-l trimise pe Solario de Milan și pe vestitul Aleviso cel tânăr, cunoscut la Moscova sub numele de Friasin², căruia i se datorează catedrala Arhanghelului Mihail în care, câțiva ani mai târziu, în 1507, Vassili avea să pună să fie mutate mormintele strămoșilor săi și să-și aleagă el însuși, alături de rămășițele tatălui său, un loc pentru odihna cea veșnică. Marele prinț, căruia îi plăceau străinii de talent, nu se mulțumi numai să rețină la Kremlin pe artiștii chemați de Ivan al III-lea, ci îi scrisese lui Clement al VII-lea, încredințată la doi ambasadori, Ladyghin și Trussov, grija de a-i căuta noi lucrători italieni și aduse pe lângă el, întrebuițând constrângerea când era nevoie, ofițeri, ingineri

¹ Orașul din piatră albă.

² Monumentele în stil italian au fost numite în Rusia *friajskia*.

și doctori și mai ales pe doctorii Nicolae Luef și Teofil de Lubeck, care zadarnic încercară să-l scape de la moarte.

La sfârșitul anului 1533, boierii prințului, care fuseseră surprinși în luna august de un fenomen solar de o mare ciudățenie, se neliniștiră de sănătatea șefului lor. Vassili tocmai îi respinsese pe Tătari în pustiul Tauridei și se pregătea să plece la vânătoare la Volok-Lamski, cu fratele său Andrei. Îmbrăcase după cum îi era obiceiul un costum măreț și purta o pălărie mare, împodobită toată cu pietre și pe deasupra cu o pană. O escortă de mai multe sute de călăreți îl însoțea. Dar suferea de un abces care i se formase sub coapsă și deabea putu să facă drumul călare până la Volok unde intendentul său Șigon, pregătise un ospaț în cinstea sa. A doua zi, durerea era atât de puternică încât a fost silit să se oprească într-un mic sat. Mihail Glinski, unchiul soției sale și doctorii Luef și Teofil alergară la căpătâiul său, dar niciun leac nu putu lupta împotriva umflăturii care îl țintuia la pat și trebuiră să-l transporte la Volok, în timp ce secretarii săi plecau spre Moscova cu porunca de a-i aduce testamentul lui Ivan al III-lea și al bunicului său, Vassili II-lea cel orb.

Marele prinț nu fusese niciodată bolnav și, cu toate că se apropia de 60 de ani, îi mai mira încă pe cei din jurul său prin activitatea și agerimea sa, însă de data aceasta, fiindcă îi vedea pe doctori încurcați și fiindcă suferea îngrozitor, îi rugă pe toți să nu dezvăluie nimănui starea în care se află și continuă să sufere durerea în ascuns. „Ieșeau din rana sa, spune Karamzin, vase întregi de puroi“.

Vassili porunci să fie readus la Moscova în mici etape. Un cortegiu înlăcrimat urma sania care, în ultima zi, era cât pe ce să se scufunde în râul Moskva în urma prăbușirii unui pod. La fiecare oprire, boierii se adăugau la boieri și trecătorii la trecători pentru a plânge nenorocirea națională. Bolnavul, care nu voia încă să-și înspăimânte soția nici să se arate ambasadorilor într-o stare de inferioritate fizică, intră pe

ascuns în Kremlin și le spuse boierilor și prinților că dorea să-și redacteze testamentul sub ochii lor. Se știe astăzi că amănuntele acestui act, din nefericire pierdut, formau un document foarte important pentru istorie; cu toate acestea, dispozițiile lui principale sunt cunoscute: tânărul Ivan, în vârstă atunci de trei ani, urma la coroană; Vassili îl punea sub tutela mamei sale și a boierilor până când va fi împlinit cincisprezece ani, după ce îl recomandase lui Dumnezeu și tuturor sfinților, în prezenta mitropolitului. Cât despre al doilea fiu al său, Iuri, pe care îl avusese de la Elena la un an după nașterea moștenitorului, îl numea prinț apanagist.

În acest timp se continua cu îngrijirea rănii purulente, după toate metodele terapeutice practicate pe vremea aceea, prin făină, miere sau ceapă, iar bolnavul, ale cărui puteri se sleiau încetul cu încetul, puse chiar să o stropească cu lichioruri, căci răspândea un miros de nesuferit. Copleșiți de mâhnire, cei doi Șuiski, Mihail Zakarin, Voronzov, Glinski, Șigon și Golovin și alții, încă își rețineau cu greu suspinele, dar Vassili, care dădu dovadă de un curaj puțin obișnuit în timpul bolii sale și primi sfânta împărtășanie cu un sentiment de adâncă evlavie, nu înceta să-i îndemne la credință absolută față de fiul său și îi ruga, ore întregi, să susțină pe nepoții săi Bielski și să se devoteze cu trup și suflet acestei patrii pe care el o iubise atât de mult și pe care avea să o părăsească prin voia lui Dumnezeu.

Totuși secretul fatal umbla din gură în gură, iar neliniștea orașului se comunica și restului țării. Poporul rus, atins în culmea închipuirii sale, nu se mai gândea decât la un singur lucru. La 3 decembrie, asediat, covârșit de întristarea generală, Vassili avu cu starețul mănăstirii Troitski, o convorbire aproape extatică relativ la fiul său Ivan, pe care îl așezase el însuși, în ziua botezului, pe mormântul Sfântului Sergiu. Apoi, cu toate că se răsucea de durere în pat, adună sfatul boierilor în camera sa, le mai reaminti încă o dată cu ardoare, datoriile față de familia și de imperiul său și spuse, în sfârșit, că vedea

moartea venind cu pași mari. Începuse să respire cu greutate. I se propuse să se ducă cineva să-i cheme pe ai săi, dar el se temea să nu pricinuiască o prea puternică impresie morală soției sale și nu voia să-și înspăimânte fiul. Prinții insistau, boierii îl rugau stăruitor și în curând Vassili nu mai rezistă. El își binecuvântă cu religiozitate fiul cel mare, pe care cumnatul său, Ioan Glinski, i-l puse o clipă în brațe și rugă pe guvernanta Agrafena să aibă cea mai mare grijă de viitorul stăpân al Rusiei; apoi își luă de la soția sa zdrobită de durere, un rămas-bun atât de duios și de sfâșietor încât cei de față izbucniră în lacrimi. Fură siliți s-o scoată cu forța pe nefericita Elena, care refuza să-l părăsească pe muribund. Vassili al III-lea își dădu sufletul la miezul nopții, într-un oraș deșteptat și plin de lacrimi, după ce recomandase duhovnicului său de a nu lăsa să-i scape clipa morții sale. Cum el își manifestase dorința de a îmbrăca veșmântul călugăresc înainte de a închide ochii, se iscă o discuție la căpătâiul său între mitropolitul Daniel și câțiva, prinți, dar dorința îi fu împlinită și i se făcu ilustrului călugăr, căruia poporul voi să-i sărute mâinile, funeralii grandioase.

A doua zi după acest doliu național, care lipsea țara de un șef masculin și priceput în meseria sa de rege, Rusia, lăsată pe mâna unei femei și a unor familii rivale, intră pentru vreo zece ani într-o perioadă de tulburări, de neînțelegeri și de crime. Desigur, Elena inspira încredere unei părți din popor și unora din preajma ei; o știa inteligentă, energică și evlavioasă și, în dorința de a-i fi pe plac, oamenii de la curte nu se fereau s-o compare cu excepționala și curata Olga, văduva lui Igor, trecută în rândul sfinților și care, în veacul al X-lea, își luase asupra-și singură guvernarea principatului vreme de doisprezece ani. Dimpotrivă, pentru spiritele mai înverșunate, Elena Glinski era femeie, iar pentru Moscoviții care nu o puteau suferi, era lituaniană. În veacul al XV-lea, Lituania forma un imens ducat care îngloba, la sud, toată Ucraina; ea avea o curte strălucită unde boierii din opoziție găseau o bună primire; dar Rușii, cărora

doi suverani le dăduseră sentimentul granițelor și substanței naționale, tratau pe lituanieni ca dușmani. În realitate, văduva lui Vassili se sprijinea pe un partid solid pe care îl ducea de nas cu un instinct de femeie, dar în această guvernare morală, regenta fu sfătuită rău de către aventurieră; ea făcu greșala de a îndepărta pe unchiul său Mihail, de la hotărârile sfatului boierilor și de a împărți puterea cu un bărbat ambițios, lacom de glorie, cu prințul Telepniev Obolenski, care trecea drept amantul său. Dar acest lucru nu se spunea decât în șoaptă.

Urmările acestei politici capricioase nu se făcură mult așteptate și țaratul fu zdruncinat în curând de atentate continui la ordinea stabilită. Cam la vreo săptămână după jurământul de credință publică, depus cu mare pompă tânărului Ivan în biserica Adormirea Maicii Domnului, arestarea venerabilului prinț Iuri Ivanovici, fratele lui Vassili și care ar fi putut pretinde tronul dacă dispozițiile lui Ivan al III-lea nu ar fi schimbat ordinea urmării la domnie, umplu toate spiritele de nesiguranță, apoi de teamă. Două luni mai târziu, un alt cumnat, Andrei Ivanovici, care avea să moară în fundul unei închisori, fu surghiunit pe moșiile sale de la Straritză după ce semnase un act de supunere absolută. După câțva timp, Mihail Glinski supărat de asemenea procedee de guvernare și scandalizat de viața particulară a nepoatei sale, îndrăzni să-și exprime părerile cu voce tare în fața ei. Elena și Telepniev puseră să-l închidă, schimbând numai o privire; virtuosul Voronzov, învinuit de complicitate de către perechea dezorientată și cruntă, îl ajunse în curând pe lituanian în închisoare. În acel timp, un miros de război civil dădea târcoale în jurul palatului; prințesa scăpă printr-o lovitură de Stat și puse în fiare pe voevodul Ivan Bielski și pe prințul Vorotinski, pe care fiii săi îl întovăriră în închisoare. Numai Șuiskii³ scăpară de aceste asprimi și rămaseră membrii ai sfatului suveran, dar nu aveau de spus mare lucru la întruniri, căci adevăratul regent

³ Afară totuși de prințul Andrei Mihailovici, amestecat în afacerea Iuri Ivanovici și care rămase închis până la moartea prințesei.

era acel Telepniev fără suflet, ametit, îngâmfat de mândrie și îmbătat de dragoste pentru frumósul monstru femeiesc pe care coroana imperială îl fermeca. Stăpână atotputernică, tânără și depravată, nedisplăcându-i nici sângele, nici viciul, nici chiar tortura, Elena îl răsplătea din belșug și cu dragoste, de pornirile sale amoroase. Iar boierii neprihăniți, încredințau familiile cumsecade, că Vassili avusese dreptate să tremure când a murit, pentru soarta familiei și a imperiului său.

Cu toate că dădu dovadă de pătrundere și de siguranță de sine în ceea ce privea afacerile de Stat și mai ales în politica externă, prințesa, care visase totuși să fie populară, se văzu înconjurată de ură și de dezgust. De la cel mai de sus până la cel mai umil dintre supușii săi, nimeni nu îi ierta purtarea și tirania. În patru ani, ea pusese să fie omorât unchiul său, cei doi cumnați, vărul, patru prinți și vreo treizeci de boieri care au fost găsiți spânzurați pe drumul de la Moscova la Novgorod. Ceea ce nu o împiedica să meargă în pelerinaj în tovărășia fiului ei și să se ocupe într-un fel foarte dibaci și chibzuit de siguranța Statului, de finanțe și de administrarea Capitalei. Ea este aceea care a pus să se clădească în jurul Kremlinului acea incintă fortificată și străpunsă de patru porți, acel soi de oraș în oraș, care a primit numele de Kitai Gorod.

Elena muri încă tânără, la 3 aprilie 1538 și fu îngropată în aceeași zi, ca o nenorocită, în mănăstirea Voznessenski. Indiferența boierilor și graba cu care scăpară de corpul disprețuit, dă de bănuit, pe drept cuvânt, că ei își otrăviseră suverana. Elena fiind moartă, Telepniev înceta de la sine să mai existe. Deznădăjduit, slab și fricos, era văzut umblând încoace și încolo prin marele palat, târând după el pe singura ființă care avea oarecare dragoste pentru el, un băiețaș de 8 ani care plângea cu lacrimi adevărate, pentru că își pierduse mama; acesta era tânărul prinț Ivan a cărui privire ciudată și a cărui înfățișare aparte atrăgeau atenția boierilor. Aceștia erau auziți adesea șușotind în spatele ușilor.

Câteva zile mai târziu, într-o atmosferă de teamă oarecum liniștită, moscoviții aflară că boierii, în fruntea cărora se afla Vassili Șuiski, cel care ocupa altădată cel dintâi loc în consiliu, pusese mână pe Telepniev și îl aruncaseră, ferecat în lanțuri, într-o odăiță scundă din niște grajduri, unde muri de foame.

Vassili Șuiski, coborător direct din Alexandru Newski și din prinții de Suzdal, era în anul 1538 cel mai vechi reprezentant al unei familii vestite de pretendenți la tron care, deposedați de averi în veacul al XIV-lea și trecuți în serviciul curții de Novgorod din ura suveranului moscovit, se distinseseră apoi la curtea marelui prinț. El era bănuir de a fi otrăvit-o pe Elena iar boierii, cărora știuse să le câștige discreția și devotamentul în câteva zile, îl aprobau pe ascuns. Dar răz bunarea lui nu se mărgini la executarea favoritului defunctei; el puse s-o izgonească pe guvernanta lui Ivan, Agrafena Celadnina, sora lui Telepniev și ceru arestarea tuturor persoanelor suspecte, de a căror prietenie copilul se putea simți atras. Ivan pierdea astfel pe buna lui doică și pe un tutore natural care știa cel puțin să fie drăgăstos, chiar dacă îi lipsea adesea demnitatea. În locul lui Obolenski, Vassili Șuiski nu stătu mult pe gânduri să se considere drept stăpân absolut al Rusiei, dar în vreme ce se instala la putere, se găsi în fața unui rival tot așa de ambițios ca și el, Ivan Bielski, care fusese pus în libertate împreună cu Andrei Șuiski, vărul noului uzurpator.

În realitate, acest cuvânt de uzurpator nu trebuie luat în adevăratul lui înțeles, căci familiile de boieri, clasate totuși într-o ordine de noblețe sau de vechime de la anexarea apanajlor, își determinau ele însăși propria lor valoare la cea mai mică criză și credeau în mod naiv, ca la începutul veacului al XV-lea, că fac parte integrantă din puterea politică. Pretențiile vechilor prinți cu apanaje, asimilați boierilor, sau ale acelora, din ce în ce mai rari, care posedau printr-o minune un capăt de teritoriu, erau din ce în ce mai mari și mai numeroase, iar suveranul vedea ridicându-se sub ochii săi, o opoziție formată